

köve, de ép azért azt mondom „engagement pour engagement“ potomba nem adjuk magunkat.

Ezek confidentialis dolgok.

Ide rekesztve találsz néhány adresset. Jó volna azoknak úgy az első (Osztrák) röpiratot, mint az Olasz ügyit is megküldeni. Ha kapják kapják.

Isten áldjon, barátod

K.

26.

Páris, április 24, 2 órakor.

**SZARVADY KOSSUTHNAK A HÁBORÚS KILÁTÁSOKRÓL
ÉS NAPOLEON HERCEG ÉRDEKLŐDÉSÉRŐL A MAGYAR
FELTÉTELEKET ILLETŐLEG.**

Sk. levél O. L., N. M. Kossuth-ir.

Tisztelt Uram,

Az eldöntő pillanat közel. Austria vakmerősége újra meglepte az egész világot. Csak úgy lehetségessé válhatott a háború a mostani körülmények között. Én részemről még most sem hiszek tökéletesen a háborúban és nem fogok hinni míg az első ellenségeskedések nem történtek. Eddig csak ennyi igaz, hogy a dolgok olly messzire mentek már, miszerint a reculade akármelyik részéről igen nehéz lett. De tudom, hogy még most is roppant erőltetések történnek Bécsben Anglia, Oroszhon és Poroszhon részéről, hogy még is lehetséges volna, hogy Austria vissza vonja az ultimatumot és beleegyeznék a Congressus összehívására.⁷³

Itten már komolyan dolgoznak és már tegnap a herczeg kérdezte barátomtól, hát Sz. barátja mint van, mit csinál, mire barátom azt felelte, vár és dolgozik csendesen és szerényen ügyünk mellett. N. herczeg: A percz mikor szükségünk lesz reá már nagyon közel. Ő mindig kész leszen szolgálni a hazájának és ha olly propositiokat tesznek neki miket, hiszi hogy K[ossuth] elfogadhatja, elő fogja adni neki. Mert ez is vár és méltósággal és türelemmel elébe néz az eseményeknek.

Ma reggel megint a herczeghez kísérttem barátomat⁷⁴ és midőn vissza jött azt mondá, no már ma komolyan a háborúban hisz a herczeg és arra szólított fel, hogy kérjem fel önt, készítsen egy hozzá- intézett javaslatot. Ő a következő pontokra kívánta megtudni nézetemet: K[ossuth] fogna-e mindjárt valami a háborúnak kedvező decláratiot kibocsájtani. Proclamatiot küldeni a magyar hadsereghez. Akar-e titkos szövetségre lépni Frankhonnal pour assurer materiellement Magyarhon felkelését — mennyi pénzre, mennyi fegyverre volna szüksége. Küldhet-e agenseket Magyarhonba, kiket Frankhon

⁷³ Ausztria lefegyverzést követelő ultimátuma április 21-én egyszerre felborította a kedvező mederben folyó diplomáciai tárgyalásokat,

⁷⁴ Alessandro Bixiot.

fizetne. Ő maga is hajlandó volna-e Mhonba menni. A kormány akarná, hogy míg az ország maga jövő alkotásáról gondoskodhatnék, ideiglenes kormány képeztessék. Erre én azt feleltem, hogy ez mind jó, de az a kérdés, hogy mit tesznek értünk. Barátom azt válaszolá, hogy éppen az én dolgom volna előadni a feltételeket, melyek alatt készek volnánk közreműködésünket ajánlani. Azt tévé hozzá, hogy a herczeg négy óra előtt kívánja venni ajánlatomat.

En az ide rekesztett levelet irtam barátomhoz — nem akartam detailokba bocsátkozni, mert kívánom, hogy ezeket tisztelt Uram maga tegye fel, ámbár nagyon jól tudom, hogy mit akar és mit kell követelnünk. Ugy hiszem meg lesz elégedve eljárásommal, de nem tudom még, hogy barátom mint fogja venni a dolgot és a herczeg miképen lesz meg elégedve. Én azon leszek, hogy barátomat szólítsa fel a herczeg, menne el velem együtt Londonba tisztelt Urammal értékeszendő. Még a posta elmenetele előtt fogok írni, mert barátommal együtt akarok a herczeghez elmenni.

SZARVDY BIXIOHOZ.

(Másolatban mellékelve.)

-Mon bon ami,

Vous me demandez mon avis confidentiel sur les bases d'une entente secrète entre la France et la Hongrie, telles que je les crois praticables et conformes aux idées de Kossuth.

Je répondrai sans phrases et aussi succinctement que possible à votre demande. La Hongrie est désireuse, la nation au de dans et nous autres au dehors de nous soulever contre l'Autriche pour nous débarrasser de sa domination. La condition sine qua non d'un engagement de notre part serait l'assurance de ce que le concours de notre pays aurait pour but le recouvrement de l'indépendance de la Hongrie. Nous demandons à être surs que les efforts de notre patrie ne serviront pas de diversion seulement, de moyen pour faire une paix plus avantageuse sur un autre côté.

Pour la forme du gouvernement à établir nous accepterons tout ce que les puissances européennes pourront nous recommander dans l'intérêt de l'Europe. Le principe monarchique admis, mon pays préférerait un Prince français, j'en ai la profonde conviction.

Il s'agit donc de tomber d'accord sur les moyens de nous donner cette assurance qui puisse nous tranquilliser au sujet de la coordination des intérêts de ma patrie avec ceux des autres deux puissances belligérantes, et mettre à couvert la grande responsabilité que nous assumons en soulevant notre nation. Le peuple hongrois est de ceux qui ne bougent pas facilement et une nouvelle défaite pourrait le priver d'ici à de longues années, à jamais peut-être, de la possibilité de s'affranchir du joug de l'Autriche.

Je crois bien être à même de connaître toute la pensée de Kossuth et comme j'ai la conviction que la France fait appel à nous dans les meilleurs sentiments, je suis sûr d'avance qu'on acceptera les propositions qu'il fera dans l'intérêt des deux causes.

Je vous donne cette assurance, mon cher ami, et si je n'entre pas dans les détails c'est parceque je crois qu'on s'entendra plus facilement avec K[ossuth] lui même. Conseillez donc à qui de droit d'envoyer une personne de confiance a K. pour causer avec lui. Une demi heure de conversation suffira pour jeter les bases d'un accord à établir.

Je puis Vous promettre dès à présent que nous ne demanderons que des choses faisables et équitables.

Aussitôt l'entente établie quant aux bases d'un arrangement, Kossuth, vous pouvez le certifier, agira en Angleterre par des déclarations, des discours, des publications et par tous les moyens dont il peut disposer au profit d'une politique favorable à la guerre contre l'Autriche.

Il agira en même temps en Hongrie par des agents et par d'autres moyens secrets.

Il ira lui même en Hongrie dès que le moment sera venu car un mouvement qui ne l'aurait pas à la tête ne réussirait pas.

En Vous remerciant de l'intérêt que Vous temoignez à notre cause je suis comme toujours à Vous de coeur

À Monsieur Bixio.

SZ.

1859 április 24-én, 6 órakor

SZARVADY KOSSUTHNAK.

(*Ugyanazon a levélpapíron.*)

Barátom a levelemet átadta a hercegnek, de nem tudom, hogy az mit mondott, mert barátom arra kéngetett, hogy ne várjam meg, mert sokáig fog maradni. Ő neki nincsen nagy kedve csak bizalmas missiót is elfogadni. Holnap újra fogok írni — mindenesetre arra kérem, hogy holnapi levelemet be nem várva, irjon és ha lehet minél bővebben, hogy tudjam miként viseljem magamat. — *A háború már nagyon is valószínű, legalább a francia hadsereg már embarquirozott Toulonban. Baraguay d'Hillier⁷⁵ már elutazott. A holnapi Moniteurban a conseil de régence fog publicáltatni. Isten adja, hogy minden jól sikerüljön. Mély szeretettel és tisztelettel*

SZ.

27.

Páris, 1859 április 25.

SZARVADY KOSSUTHNAK NAPOLEON HERCEG
HANGULATÁRÓL A MAGYAR KIVÁNSÁGOKKAL SZEMBEN.

Sk. levél. O. L., N. M. Kossuth-ir,

Tisztelt Uram!

Barátom tegnap átadta a jegyzékeket, de a herceg nem ért rá azt mindjárt átolvasni. Barátom szóval azt mondá neki — Puis-

⁷⁵ Achille Baraguay d'Hilliers (1795—1878) tábornagy, az I. hadtest parancsnoka.